Startnotitie

Participatie in relatie tot de omgevingsvisie Meierijstad

Proceskaders voor het participatietraject

November 2022, concept

Introductie in het onderwerp

De omgevingsvisie van gemeente Meierijstad

Gemeente Meierijstad staat voor complexe uitdagingen op technisch, maatschappelijk en ruimtelijk gebied. Tegelijkertijd wil de gemeente een aantrekkelijke, veilige en gezonde leefomgeving blijven bieden om te wonen, werken en recreëren. Dit vraagt - met het oog op de doelen van de Omgevingswet - om een goede balans tussen het benutten maar ook het beschermen van de leefomgeving. De omgevingsvisie is hierbij hét instrument dat een samenhangende visie geeft op de ontwikkeling van de leefomgeving op de lange termijn.

De eerder (participatief) ontwikkelde beleidsdocumenten -onder meer in het kader van de beleidsharmonisatie na de fusie- waren bouwstenen voor een ambtelijk-voorbereide opzet voor de omgevingsvisie van Meierijstad. Deze heeft de status van een intern voorontwerp. De opzet moet nu verder worden uitgewerkt tot een omgevingsvisie, die moet aansluiten bij hoe gemeente Meierijstad invulling wenst te geven aan het beheer en de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving, waarvoor nog een participatietraject moet worden doorlopen.

Het doel

De raad heeft 18 april 2019 een koersdocument vastgesteld met richtingwijzers voor het omgevingsbeleid en richtingwijzers voor het proces van beleidsontwikkeling voor dat omgevingsbeleid. Voor beleidsontwikkeling golden o.a. de processuele richtingwijzers:
- ‘We zetten de kennis en ervaringen van ketenpartners in’
- ‘We voeren de Omgevingswet in met burgerparticipatie op maat’.

Het doel van deze startnotitie is om richting te geven aan de stappen die gezet moeten worden om te komen tot een goed afgerond participatietraject, wat aansluit bij de richtingwijzers van de omgevingsvisie. Met dit participatieplan doen we een voorstel voor de kaders, waarbinnen de participatie voor de afronding van de omgevingsvisie plaatsvindt.

Het participatieplan

Het doel van participatie

Participatie is maatwerk. Daarom schrijft de Omgevingswet niet voor hoe de participatie plaats moet vinden. Het uiteindelijke doel van het participatieplan is dat alle betrokkenen op het juiste moment, op de juiste manier en op het juiste niveau inbreng kunnen leveren voor de omgevingsvisie. Én ook om die inbreng op een goede manier te verwerken, terug te koppelen en te gebruiken bij het afronden van de omgevingsvisie.

Kernprincipes

Om het doel te behalen hanteren we de volgende principes:

1. Iedereen moet de kans krijgen om mee te praten, maar kan niet verplicht worden.
2. Verschillende betrokkenen/ groepen moeten in staat zijn om mee te praten en we kiezen werkvormen die passen bij het onderwerp en de doelgroepen die daarbij horen.
3. We zoeken verbinding met andere al lopende participatietrajecten en recente afgeronde trajecten, zo voorkomen we dubbel werk en het overvragen van participanten.
4. Iedereen die wil, kan de resultaten terugvinden.
5. Participatie komt voor en niet in de plaats van de formele inspraak.

De meerwaarde

Inhoudelijke verrijking

Participatie voor de omgevingsvisie zien wij als een middel om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de oplossingsrichtingen wordt vergroot, doordat verschillende perspectieven, kennis en creativiteit tijdig op tafel komen. De omgevingsvisie wordt er sterker van als verschillende doelgroepen -en hiermee verschillende ideeën, belangen en perspectieven- aan bod komen.

Draagvlak

Bovendien draagt een zorgvuldig participatietraject bij aan het vergroten van betrokkenheid onder ketenpartners en bewoners. De omgevingsvisie kan veranderingen met zich meebrengen in de toekomstige ruimtelijke inrichting van de gemeente, en participatie biedt een mooie kans om geïnteresseerden te betrekken bij dit proces. Niet iedereen kan zijn ‘gelijk’ krijgen, maar alle inbreng wordt wel zorgvuldig meegewogen.

De participatieladder

Op de afbeelding hiernaast is de zogenaamde participatieladder te zien. Hoe hoger op de ladder, hoe meer invloed er kan worden uitgeoefend.

Bij de omgevingsvisie is er sprake van verschillende treden op de ladder: van informeren tot en met adviseren. (Mee)beslissen doet alleen de gemeenteraad, omdat die uiteindelijk de omgevingsvisie vaststelt. De trede op de ladder is afhankelijk van de fase, de doelgroep en het onderwerp.

Figuur 1: Participatieladder volgens Edelenbos en Monnikhof (2001)

Participatieprogramma

Vertrekpunt

Bij de voorbereidingen van de omgevingsvisie is er al veel geparticipeerd, waar we in dit traject op voortbouwen. Het doorlopen participatietraject vond door de covid-19 pandemie grotendeels online plaats. Bovendien hadden veel sessies een hoger detailniveau dan wat nodig voor is de omgevingsvisie en het hoog specialistische niveau sprak een beperkt gezelschap aan. Daarom zetten we bij dit participatieplan juist in op voornamelijk fysieke bijeenkomsten met onderwerpen die te maken hebben met de hoofzaken van de ontwikkeling in de leefomgeving. De onderwerpen voor participatie zijn verderop toegelicht in tabel 2.

Stakeholders

Het specifiek benaderen van doelgroepen is een uitgangspunt bij het participatieplan. Wat we nastreven is diversiteit: zoveel mogelijk verschillende geïnteresseerden en belanghebbenden bereiken en met hen belangen, waarden en wensen bespreken. Dat doen we door de verschillende doelgroepen op een voor hen passende manier te betrekken. Omdat jongeren moeilijk te bereiken zijn en wel veel belang hebben bij wat er in 2035 gebeurt, zijn ze een aparte doelgroep.

Directe omgeving Gemeente Meierijstad	- Bewoners Meierijstad - Kinderen en jongeren - Gebruikers Meierijstad (bijv. recreanten en werknemers)
Georganiseerde inwoners/ ondernemers	- Belangenorganisaties (ZLTO), cultuurhistorie (MooiRooi), erfgoed etc. - Bedrijfsverenigingen - Platform Ondernemers Meierijstad (POM) - KHN Meierijstad en Verenigde Recreatieondernemers Meierijstad - Platform Natuur en Landschap Meierijstad, Natuur- en Milieuvereniging Het Groene Hart, Leefmilieu Veghel-Erp - Wijk en Dorpsraden - VvE's - Diverse klankbordgroepen op diverse (interne) beleidsterreinen
Ketenpartners en de gemeente	- Waterschappen Aa en Maas en De Dommel - Omgevingsdienst Brabant-Noord - Veiligheidsregio Brabant-Noord - GGD Hart voor Brabant - Omliggende gemeenten - Hulpdiensten (brandweer, politie, ambulance) - Rabobank - Netbeheerders - Gemeente Meierijstad

Tabel 1 – Overzicht van stakeholders

Gefaseerde aanpak

Het voorstel is om het vervolg van het participatietraject op de delen in twee fasen. Bij de twee fasen denken we van buiten naar binnen, om uiteindelijk weer naar buiten te treden.

Fase 1 - Keuzes maken en prioriteiten stellen: Deze fase richt zich op het inhoudelijk afronden van de omgevingsvisie. Via BuitenLabs willen we de nadruk leggen op burgerparticipatie. Het doel is om, samen met de stakeholders, de hoofddoelen en hoofdambities van de omgevingsvisie te bespreken, verhelderen en te prioriteren.
De nadruk op fase 1 ligt op de directe omgeving van gemeente Meierijstad.

Fase 2 - Toepasbaarheid van de omgevingsvisie: De omgevingsvisie is nu grotendeels geschreven. Richting de afronding van de concept omgevingsvisie is het van belang om de toepasbaarheid van de visie te testen. Het voorstel is om dit te doen met een botsproef waarin we een actuele opgave of praktijkcasus bekijken en toetsen of de omgevingsvisie praktisch bruikbaar is.
De nadruk in fase 2 ligt op georganiseerde inwoners en ketenpartners.

In elke fase staat een ander doel centraal. Daarmee is ook de participatievorm per fase verschillend.

Participatiemomenten

Tabellen 1 & 2 tonen een overzicht van het voorgestelde participatieprogramma.

Participatie in fase 1				
Planning	Onderwerp/ doel	Werkvorm	Participatie-niveau	Doelgroep
Januari 2023	Prioriteren van doelen en ambities, die gaan over de fysieke leefomgeving	Eén of meerdere interactieve en fysiek-georganiseerde BuitenLabs met bewoners en geïnteresseerden, waarin deelnemers kunnen aangeven wat zijn/haar prioriteiten voor een deelgebied zijn.	Adviseren	- Directe omgeving projectgebied
Februari 2023	Gebiedsgerichte uitwerking (hoofzaken van het beleid per deelgebied)	Eén of meerdere interactieve en fysiek-georganiseerde BuitenLabs met bewoners en geïnteresseerden. In spelvorm gaan we met elkaar het gesprek voeren over wat wel en niet gewenst is binnen een bepaald deelgebied.	Adviseren	- Directe omgeving projectgebied - Medewerkers van ketenpartners
Mei 2023	Verdiepen in onderwerpen en/of doelgroepen die nog onderbelicht zijn in de omgevingsvisie. Dat vraagt om flexibiliteit en creativiteit.	Eén of meerdere interactieve en fysiek-georganiseerde BuitenLab met bewoners en geïnteresseerden.	Adviseren	- Nader te bepalen doelgroepen

Tabel 2 – Overzicht van de participatiemomenten in fase 1

Participatie in fase 2				
Planning	Onderwerp/ doel	Werkvorm	Participatie-niveau	Doelgroep
September 2023	Inzichtelijk maken waar verdere uitwerking in een beleidsregel of programma wenselijk is en de toepasbaarheid van de omgevingsvisie toetsen	Via één of meerdere BinnenLabs en/of OpenLabs werken we aan een Botsproef. In een werk-atelier setting bekijken we een actuele opgave uit de praktijk en/of initiatief en testen we op de opgestelde omgevingsvisie genoeg kaders biedt.	Raadplegen	- Georganiseerde inwoners - Medewerkers van ketenpartners - Initiatiefnemers
Oktober 2023	Presentatie Ontwerp omgevingsvisie	Presentatie en discussie via een BinnenLab	Raadplegen	- Intern
Oktober 2023	Presentatie Ontwerp omgevingsvisie/ inspraakmogelijkheid	Presentatie van de Omgevingsvisie via een BuitenLab, zowel digitaal als fysiek	Informeren	- Georganiseerde inwoners - Medewerkers van ketenpartners -Initiatiefnemers

Tabel 3 – Overzicht van de participatiemomenten in fase 2

Waar we niet over willen participeren

Voor de omgevingsvisie zijn veel onderwerpen relevant, maar niet alle onderwerpen staan nog open voor participatie. Ook zijn er onderwerpen die mogelijk al in een separaat participatietraject zijn opgenomen. We zoeken naar aansluiting bij deze projecten, om de bewoners niet te overvragen en om slim gebruik te maken van de opgehaalde kennis. Waar al participatie over heeft plaatsgevonden gaan we niet nog een keer doen.

Thema's waar we niet over willen participeren:

- De structuur/ hoofopzet en vorm van de visie;
- Beleid dat een bouwsteen is voor de omgevingsvisie en waarover al wordt/is geparticipeerd in een ander traject (bijv. Mobiliteitsvisie en Natuur- en landschapsvisie);
- Thema's die in andere participatietrajecten worden doorlopen gaan we niet doorkruisen.

Communicatie

Toegankelijkheid

Voordat we met de doelgroepen gaan participeren, moeten we duidelijkheid hebben over wat we van de deelnemers willen weten. Inwoners laten meedenken, ‘fantaseren’, over 2035 vraagt om een open proces en een zeker abstractieniveau. Daarom formuleren we publieksvragen, die gericht zijn op Meierijstad 2035. In de voorbereiding van de Labs besteden we veel aandacht aan een goede keuze en formulering van de publieksvragen. De vragen moeten inwoners uitdagen om creatief te denken over de toekomst van de gemeente.

Aankondiging

Voorafgaand en achteraf zal communicatie plaatsvinden. We starten met een aankondiging van de participatie. Een goede aankondiging is belangrijk om de verschillende groepen te bereiken. Dit doen we in het algemeen via oproepen op sociale media, plaatselijke kranten, de website en nieuwsbrief van de gemeente. Georganiseerde partijen en scholen nodigen we rechtstreeks uit via een e-mail.

Terugkoppeling

De reacties die tijdens de Buitenlabs, het BinnenLabs en Openlabs zijn opgehaald, zullen divers zijn. We categoriseren/thematiseren de verzamelde antwoorden en geven hierover een terugkoppeling aan de deelnemers en de gemeenteraad. De terugkoppeling doen we via een publieksvriendelijke samenvatting (B1-taalniveau) in de vorm van collages en/of een infographic.

Betrokkenheid raad

Daarnaast plannen we een of meerdere avonden met de gemeenteraad in om de terugkoppeling te geven en aanvullingen van raadsleden op te halen. Enerzijds om hen te informeren hoe alle input is verwerkt en tot welke resultaten dit heeft geleid, anderzijds krijgt de raad kans om hier nog bij te sturen/ richting mee te geven om de formele besluitvorming soepel te laten verlopen.